

Distinksjoner og dialoger – overklasseungdoms postmoderne sensibilitet

Stian H. Langeland

Artikkelen er en analyse av en ungdomsgruppes verdiurderinger og rangeringer med særlig vekt på kulturelle klassifiseringer som høy- og lavkultur. Hovedtendensen er at ungdomsgruppen benytter den tradisjonelle distinksjonen mellom høy og lav samtidig som de benytter klassifiseringer som i større grad vektlegger kombinasjonen og dialogen mellom det tradisjonelt høye og lave. Deres vurderinger om for eksempel klær og litteratur er sterkt knyttet til distinksjoner der autonomi og antikommersialisme er viktige prinsipper for god smak, mens vurderinger om tv, film og musikk i større grad er preget av dialoger og kombinasjoner av tradisjonelt sett lave og høye kulturuttrykk. Artikkelen bygger på kvalitative intervjuer med kulturelt ressurssterk ungdom 2005.

S er vi i dag tendenser til en oppløsning av kulturelle klassifiseringer som høy- og lavkultur? Eller er de tradisjonelle grensene fremdeles viktige når vi foretar domshandlinger basert på smak? Blant overklasseungdom¹ synes smaksrangeringer å være mer kompliserte enn de rangeringene som baserer seg på den tradisjonelle kulturelle distinksjonen mellom høy- og lavkultur

I den offentlige debatt dukker det jevnlig opp diskusjoner om grensdragninger og kategoriseringer av kulturelt relatert rangering og status. Noen kulturuttrykk vurderes som gode og andre som dårlige. Uttrykk som høykultur og lavkultur, fint og folkelig, benyttes ofte i slike debatter. På den ene side mener noen eksperter at det finnes kvalitetsforskjeller som har kulturell verdi og samfunnsmessige implikasjoner. De anser noe for å være av lavere kvalitet basert på kriterier som lettfattelig, innsmigrende, sentimentalt og kommersielt. Andre forsvarer den lave kulturen med at folk flest liker slike

uttrykk, og kritiserer «smakspolitiet» for å ha forakt for det brede lag og deres smak. Det foregår altså en kulturkamp om den gode smaks legitimitet og dens kriterier og om hvem som har definisjonsmakten. Samtidig er det et spørsmål om vi i dag ser en tendens til en oppløsning av kulturelle klassifiseringer som høy- og lavkultur. Kanskje er ikke de tradisjonelle grensene og kriteriene lenger like viktige?

Individualisering og refleksivitet

Flere samfunnsforskere som forsøker å diagnostisere samtiden, hevder at smakshierarkiet har endret karakter. Smak og kulturelle preferanser er ikke lenger i like stor grad knyttet til sosial og kulturell bakgrunn, som klasse, familie og yrkesroller. Dagens mangfold av symboler kan ikke stabiliseres og rangeres i et system som svarer til etablerte sosiale strukturelle skiller, noe som antyder at de deterministiske relasjonene ikke lenger er viktige referansepunkter. Forankringen som rammet inn tidligere generasjoners liv, er med andre ord svekket (Giddens 1997). Samtiden er preget av individualisering og refleksivitet (Ziehe 1986). I dag er hver enkelt friere i formingen av sin identitet. Vi må analysere og tematisere oss selv. Dette gjelder nok spesielt ungdomstiden, som i særlig grad er preget av søken etter identitet og tilknytning.

I lys av denne konteksten er det interessant å forsøke å fange hvordan ungdom med en høy grad av kulturelle ressurser plasserer og rangerer seg selv og andre, og på hvilken måte de tillegger ulike kulturelle uttrykk forskjellig status. I denne artikkelen vil jeg belyse hvorvidt det er slik at de opprettholder det tradisjonelle smakshierarkiet med en kulturell distinksjon mellom høy- og lavkultur, og således følger en rangering og klassifisering som baserer seg på modernismens idealer, eller om det er slik at dagens kulturelt ressurssterke ungdom er mer opptatt av dialogene og kombinasjonene av slike kategoriseringer og således har en postmoderne sensibilitet² i sitt eget smaksmønster og sin egen hverdagskultur (Grossberg 1992)? Distinksjon handler om å skille seg fra andre med hensyn til kulturelle preferanser og smak og slik sett markere ens kulturelle gruppe og tilhørighet, særlig gjennom avsmak overfor dem som benytter kulturelle uttrykk en selv tar avstand fra (Bourdieu 1999). Dialog derimot alluderer til nærhet, åpenhet, samspill og kombinasjoner mellom ulike smakspreferanser. Det innebærer, i likhet med distinksjon, at man gjør forskjeller, men man har likevel ikke aversjon mot det en selv ikke foretrekker.

Mangel på kunnskap om ungdom med kulturelle ressurser

Ved å snakke med kulturelt ressurssterk ungdom om ulike kulturaktiviteter og deres holdning til disse er det mulig å få et innblikk i deres oppfatninger om uttrykkenes meningsinnhold, rangering og deres klassifiseringer av seg selv og andre.

Ungdom har tidligere blitt undersøkt ut fra en rekke perspektiver og langs mange dimensjoner. Forskere innen ulike fagfelt har studert ungdom i relasjon til biologiske, psykologiske og samfunnsmessige forhold. Studier om avvik, kriminalitet, subkulturer og kløften mellom ungdom og voksne har dominert (Stafseng og Frønes 1987). De siste årene er det gjennomført flere studier om klassifiseringen av ulike kulturformer og grenseoverskridelser mellom disse. Både Kulturell uorden-prosjektet ved Universitetet i Bergen (Gripsrud og Hovden 2000), Rosenlunds undersøkelse av distinksjoner, sosial differensiering og sosiale strukturer i Stavanger (2000) samt noen hovedoppgaver har omhandlet dette. Skarpenes sin artikkel «Den legitime kulturens moralske forankring» (2007) har aktualisert spørsmålet om den tradisjonelle distinksjonen mellom høy og lav fremdeles er virksom. Men få undersøkelser har fokusert på kulturelle preferanser, verdiorienteringer og klassifiseringer hos ungdom. Unntak er Bjurströms analyse av svensk ungdoms stil og kulturelle smak (1997) og Schulzes tyske studie som problematiserer hvorvidt det har skjedd en forandring i individers måte å kategorisere og gjøre distinksjoner mellom ulike kulturformer på (1996). Men ingen av disse har særlig tematisert ungdom fra det øvre sosiale sjikt.

Sosiologien har en lang tradisjon i å undersøke motsetninger, samhold og forskjellige sosiale relasjoner, men søkelyset har vært rettet mot lavstatusmiljøer og grupper som gjerne har blitt ansett som et problem. Som Katrine Fangen påpeker, har lite oppmerksomhet vært rettet mot eliten og høystatusmiljøer blant ungdom (2006). Konsekvensen er at vi vet lite om denne gruppens livsformer.

Kunnskap om ungdommers levemåter, klassifiseringer og prioriteringer er interessant fordi ungdommer er særlige tolkere av sin samtid, på grunn av sin fleksibilitet og dynamikk. Dessuten vil de være framtidens opinionsdannere og beslutningstakere. Deres verdier og holdninger, som er dannet i ungdomsårene, vil være viktige for framtidens maktforhold. Studier av ungdommer kan derfor gi interessant kunnskap om hvorvidt reproduksjonen av smakskulturene vil bli videreført eller ei.

Modernisme og postmodernisme

Forståelser av hvordan det er å være ungdom i dag står i kontrast til de tradisjonelle sosiologiske teorier som mener bakgrunn er grunnleggende når viktige valg og framtidige livsløp skal stakes ut. Forklaringsmodellene er motstridende når en forsøker å forstå hvilken rolle høy- og lavkulturelle verdier har i ungdommens smaksmønster og hverdagskultur.

Det ene perspektivet har modernismens idealer som utgangspunkt, der kunsten og kulturen må være preget av autonomi for å bli verdsatt. Kunsten framstår som et autonomt felt, en sfære med egne lover, regler og verdier. «L'art pour l'art» er et vesentlig mål. Vurderingen av forskjellige kulturuttrykk foregår etter rent estetiske kriterier og er slik sett løsrevet fra sin sosiale kontekst. Verdien ligger i nettopp at uttrykket kun fokuserer på seg selv ved å bare referere til seg selv. Andreas Huyssen mener modernismen på denne måten konstituerte seg som en ekskluderingsstrategi (1986). Spørsmålet er hvorvidt den kulturelle overklasseungdommen har holdninger, verdier og preferanser som følger en slik oppfatning, med autonomi som et bærende prinsipp mellom ulike kulturelle uttrykk.

Kontrasterende til denne oppfatningen er postmodernismen, som utfordrer modernismens idealer ved å særlig vektlegge overskridelse av grenser og klassifiseringer og utleiring av dikotomier. Postmodernismen ser fragmentering og genreblandinger som typiske karakteristika ved dagens samfunn. Mens modernismen var preget av kulturell differensiering og autonomi mellom de ulike sfærene, er det karakteristiske ved postmodernismen kulturell avdifferensiering (Lash 1990). Ulike sfærer eller felt blandes sammen, som det sosiale og det kulturelle. Den sterke individualiseringen og nødvendigheten av en refleksiv meningsdannelse i vår tid medfører således ifølge postmodernismen, også en fragmentering av smakshierarkiene.

Bourdieu's teori om smak og kulturelle preferanser synes å ha mye å tilføre ved at den kan gi grunnlag for å fange ungdommens kulturelle holdninger og preferanser. For Bourdieu er distinksjon avgjørende for de skillene som finnes mellom ulike livsstiler, smaker og kulturelle preferanser. Han anser klasse og sosial bakgrunn som helt avgjørende for individers smak, muligheter og framtidig livsbane. Sosiale, kulturelle og økonomiske livsbetingelser ligger altså til grunn for et bestemt forhold til forskjellige kulturelle uttrykk og anvendelsen av disse (Bourdieu 1999). Hvert individs smak og preferanser er således også en representasjon av den hierarkiske klassestrukturen. Hvis smak primært er et individuelt anliggende fordi forankringseffekten har utspilt sin rolle, slik flere av dem som forsøker å diagnostisere samtiden hevder, har klasse og sosial bakgrunn utspilt sin rolle som forkla-

ringsfaktor, og Bourdieu mister sin forklaringskraft. Tre motstridende modeller står dermed sentralt når en skal forsøke å gripe ungdommers kulturelle preferanser og verdiorienteringer.

Ikke bare skiller disse forklaringsmodellene seg ved fokusering på klasse, bakgrunn og individualisering, distinksjoner og dialoger, men også i hvorvidt individer ansees som aktive og kreative eller som passive forbrukere som kun er mottakere av et budskap. Mens den modernistiske ideologi ser individets forbruk av populærkulturelle uttrykk som en passiv aktivitet, der individene blir konforme, kun som mottakere av budskapet (Adorno 2004), er flere andre opptatt av den kreativitet individet har i møte med ulike kulturuttrykk, enten de er populærkulturelle eller finkulturelle. De vektlegger således den polysemi som framstår i møtet mellom forbrukere og kulturelle uttrykk (Fiske 2001).

Metode

For å belyse hvilken holdning en gruppe ungdommer i et miljø med mye ressurser har til høy- og lavkulturelle verdier, har jeg undersøkt deres forhold til klær, litteratur, tv-programmer, film og musikk. Ved hjelp av intervjuer som var tematisert ut fra forskjellige kulturelle uttrykk, ville jeg problematisere ungdommenes forhold til så vel de tradisjonelt lave kulturuttrykkene som de høye. En kvalitativ design ble valgt fordi jeg ville sette meg inn i måten ungdommene oppfatter, beskriver, beholder og nyskaper virkeligheten sin på. Utvalget besto av 15 elever i alderen 17–19 år som gikk på en videregående skole i Oslo. Kulturelt representerer de et øvre samfunnsjikt ved at de, med unntak av to av respondentene, har foreldre med høy universitetsutdannelse. For eksempel har fire av respondentene en mor eller far som er professor, én har en forelder som er arkitekt, og én har en forelder som er medieviter. Samtlige av de intervjuede ungdommene kommer fra et velsituert hjem. Disse ungdommene vil i framtiden muligens ha innflytelsesrike posisjoner, sette grenser for hva som er kulturelt legitimt, fastsette status og rangering samt bestemme hvilke distinksjoner og dialoger som er virksomme.

Distinksjoner – klær og litteratur

Ungdommene vurderte seg selv, sin egen smak og sine egne preferanser i forhold til andres. De klassifiserte og gjorde klare distinksjoner der de rangerte

mellom godt og dårlig, særlig når de forholdt seg til klær og litteratur. De satte klare grenser og grupperte de ulike klesstilene, merkene og litteraturen og gav dermed ulik status til forskjellige genrer og plasserte dem i uforenelige kategorier. Når det gjaldt oppfatninger om klær og litteratur, fulgte altså ungdommene en modernistisk estetikk.

Klær som uttrykksform ble vurdert og rangert etter hvor individuelle de var. Dette gjaldt samtlige av ungdommene jeg intervjuet. Det var vesentlig for dem at de klærne de brukte, skulle være i overensstemmelse med deres personlighet, utseende og kroppsfasjon. En av respondentene illustrerte dette når hun hevdet at «det er viktig at stilen passer til utseendet ditt og den personen du er. Det at du ikke kler deg helt schizofrent, og at man kan se hvem du er». Det var kun ett unntak fra oppfatningen om at klær en benytter, skal gjenspeile ens personlighet. Denne respondenten var opptatt av ikke å vise hvem hun egentlig er. Gjennom valg av klær vil hun sende motstridende signaler. Hun framsto på denne måten også svært bevisst og tenkte gjennom hva slags signaler hvert klesplagg sender, og hva de andre tror om henne når hun bruker det. Hun velger helst klær som hun mener symboliserer en enkel og blond jente, som gjerne er løs på tråden. Dette gjør hun for å utfordre vante forestillinger, samtidig som hun forteller at blikket fra andre er morsomt, særlig fordi hun selv mener hun er det motsatte av hva folk tror basert på klærne hun benytter. Hennes bevisste strategier ved valg av klær kan knyttes til birminghamskolens kjente forskere og til Willis sitt begrep om symbolsk kreativitet, som blir benyttet for å forstå ungdoms aktive og kreative prosess i deres tilnærming og bruk av kulturelle uttrykk (Willis 2002). Respondenten skaper ulike betydninger gjennom sine klesvalg.

Rangeringen av klærne og merkene fungerer altså for ungdommen som et verktøy for å forstå og ordne virkeligheten. De har en klar aversjon mot det de selv ikke liker. Og deres avsky for andres stil legitimerer deres egen. De mener de selv er individuelle, og gjenspeiler den de er, mens andre gjerne har en flokkmentalitet. Disse bare følger andre uten at de har en egen stil. Utsagn som «ungdommer som bruker slike merker, klarer ikke å velge klær på egen hånd» markerer dette. Eksempler på merker som er populære i slike miljøer, er Buffalo og Miss Sixty. Slike merker har en betydning som de intervjuede ungdommene ikke identifiserer seg med. Også visse detaljer ved plaggene var viktige for deres tolkning av klærne. En detalj som snøring i gylfen har mange avsmak mot. Klærne er markører som kommuniserer hvem bæreren er, hvilke holdninger og verdier en besitter. Samtidig er detaljene markører for sosial posisjon, ved at de referer til andre, bakenforliggende egenskaper hos bæreren. Ungdommer som følger flokken, har lite res-

surser og bor på østkanten, ifølge de intervjuede ungdommene. Dessuten går de på yrkesskole. Et utsagn fra en av jentene, Eilen, illustrerer dette.

Shl: Vet du om miljøer der Miss Sixty er populært?

Eilen: Ja. Når vestkanten tar til seg en trend, vil alltid østkanten etterligne det. Men de har ikke ressurser til å gå helt inn for det. Nå har Miss Sixty blitt en østkanttrend, og da tar selvfølgelig vestkanten avstand fra det. Det samme gjelder for bukser uten lommer på rumpa. Jeg får assosiasjoner til østkanten nå jeg hører Buffalo.

Shl: Hva er det med bukser uten lommer?

Eilen: Det gir klare assosiasjoner til Lindex, og snøring i gylfen. Det har jeg totalt avsmak for.

Eilen vurderer altså sin smak i relasjon til andres smak og klassifiserer dermed seg selv og andre ved å søke selskap hos noen, og dermed distansere seg fra andre. Smaken, eksemplifisert gjennom hvilke klær man bruker, benyttes av ungdommene som en sosial distinksjon. Eilens avsky overfor de som har en annen smak, er helt i tråd med Bourdieu:

In matters of taste, more than anywhere else, all determination is negation; and tastes are perhaps first and foremost distastes, disgust provoked by horror or visceral intolerance (sick-making) of the tastes of others. (Bourdieu 1999:56)

På samme måte som for klær har ungdommene jeg intervjuet, oppfatninger om litteratur. De rangerer, vurderer og klassifiserer mellom gode og dårlige bøker. Det er klare grenser og skiller mellom ulike genrer med hensyn til kvalitet, og de er ikke forenelige. De distingverer i tråd med den tradisjonelle dikotomien og benytter nedsettende karakteristikk som kiosklitteratur, kommersielt og enkelt om det de tar avstand fra. De er opptatt av at uttrykket skal ha mange dimensjoner og tolkningsmuligheter og at man må konsentrere seg. Selv leser ungdommene litteratur som gir dem noe å tenke på. De vil opparbeide seg kulturell kunnskap og mener bøker som står «ved siden av Donald i et supermarked, er lite givende» fordi de ikke er utfordrende, ikke krever noe av leseren. Dessuten lærer de sjelden noe av å lese dem. Disse ungdommenes distinksjoner innen litteraturen er således i overensstemmelse med modernismens idealer og ideen om at kreativitet og intellektuelle utfordringer ikke kan oppnås når forfatteren har profitt som intensjon. Dette illustreres tydelig når en respondent hevder at «det er mye søppel

som krim og kiosklitteratur som er skrevet kun for å tjene penger». Flere av ungdommene oppfatter således også krim som veldig standardisert, uten dybde og komplekse karakterer, men med enkle betydninger.

Dialoger – tv-programmer, film, musikk

Der visse uttrykk, som klær og litteratur, er preget av distinksjoner og opprettholdelse av tradisjonelle klassifiseringer, er ungdommens rangeringer mindre hierarkiske og mer dialogmessige for andre kulturelle uttrykk. Dette gjelder særlig praksiser og uttrykk som ligger nær deres egen hverdagskultur.

For tv-programmer, filmer og musikk er det, som ved litteratur, viktig for ungdommene at de kan lære noe. Uttrykkene må ha dybde, noe ut over det rent underholdende, som resulterer i at man kan reflektere over det i ettertid. Dessuten må det aktuelle uttrykket oppleves som troverdig og ekte for at det skal ansees som bra. Den grunnleggende distinksjonen mellom kvalitet og underholdning er således basert på hvorvidt det er informativt eller ikke. Underholdning ansees som overflatisk og lettvin. Ungdommene er også her preget av et antikommersielt prinsipp, slik som ved deres rangering av litteratur. Når man vektlegger antall seere, slik som produsenter av underholdningsprogrammer gjør, går det på bekostning av opplysning, dybde og seriøsitet, noe som forringer kvaliteten. På samme måte er filmer fra Hollywood laget for å tjene penger, ikke fordi de har et budskap, mener ungdommene. Filmer produsert andre steder har ofte høyere kulturell standard, ifølge ungdommene jeg snakket med. Når det gjelder musikk, mener respondentene at teksten må være meningsfull og nyskapende. Den må dessuten bli bedre og bedre jo mer man hører den. Musikk som er laget ved hjelp av maskiner, mister sitt personlige uttrykk og sin ekthet. Den er laget kun ut fra kommersielle hensyn. Logikken i et slikt klassifiseringsprinsipp, som har sin grobunn i autenticitet og antikommersielle produkter, sees i lys av og sammenfaller med den modernistiske estetikk og «l'art pour l'art»-ideologien. Populærmusikk er kjennetegnet av en rendyrket standardisering fordi den er produsert av en industri der industrielle og økonomiske teknikker preger produksjonen. Profitt er overordnet estetiske kvaliteter. Populærmusikken har en kjernestruktur, skjematiske former som utgjør komposisjonen der hver del kan byttes ut og erstattes som en del til en maskin (Adorno 2004).

Respondentenes klassifiseringsprinsipper kan forstås i lys av Bourdieus forståelse av ulike felt med ulik grad av autonomi. Han hevder at motset-

ningen mellom det kommersielle og ikke-kommersielle ligger til grunn for de fleste bedømmelser og distinksjoner mellom ulike smaksbedømmelser. Mens de kommersielle felt preges av storskalaproduksjon og styres av kun økonomiske motiv, er det ikke-kommersielle feltet opptatt av form og innhold.

Men tilnærmingen ungdommene har til tv, film og musikk, arter seg annerledes enn deres oppfatning av ulike litterære genrer og klær. De er mer åpne for ulike preferanser, og de er mer tilbøyelige til å gjøre kombinasjoner av de tradisjonelt lave og høye kulturformene og det de selv oppfatter som underholdning og kvalitet. Således kan ikke deres smak for tv, film og musikk knyttes til en ensidig distinksjon mellom høy og lav, slik tilfellet var for klær og litteratur.

Kontekstavhengighet

Ungdommenes preferanser er ikke bare basert på kvalitet. I visse situasjoner er troverdighet, autentisitet og antikommersiell produksjon underordnet andre egenskaper ved uttrykkene. Der skillene mellom dem selv og andre, mellom gode og dårlige litterære genrer og klesstiler var absolutte og ikke forenelige, og der avsmak var sentralt i en kategorisering av egen og andres smakspreferanser, er ungdommene og forskjellige kulturuttrykk forenelige på andre områder, delvis fordi betydningen er kontekstavhengig. Underholdningsfilmer, som er uten refleksive egenskaper, er ofte overflatiske og preget av klisjeer, synes ungdommene. Slike uttrykk krever ikke en konsentrasjon på samme måte som gode filmer og programmer. Denne typen filmer kan være underholdende. De er gøy der og da. Den sosiale konteksten er viktigere enn selve filmen og dens egenskaper. En film som er autentisk og troverdig, krever at man følger nøye med, noe som ikke passer når man er sammen med venner. Dette er helt i tråd med respondentenes distinksjon mellom amerikansk og europeisk film, representert ved respondenten Lines oppfatning av at «Europa går mer mot kunst og er mer seriøse, viktige og tunge, mens filmer laget i Hollywood, er laget kun for å tjene penger, men egner seg som grei underholdning». Det samme prinsippet gjelder for ungdommene når det handler om hva de ser på tv. «Det betyr ikke at jeg synes det er bra, men det er grei underholdning». Det er særlig når det gjelder musikkpreferanser, at respondentene gir et klart inntrykk av at konteksten er vesentlig for hva de hører på, og hva som er bra. Den musikken som får merkelappen dårlig, kan likevel egne seg særdeles godt på fest. Stemning og at man kan danse til den, er egenskaper som er karakteristisk for slik

musikk, og det er totalt overordnet musikkens personlig uttrykk og tekstens betydning i sosiale sammenhenger. Siri betegner for eksempel Vengaboys som «dårlig popmusikk, som kan være kult sent på kvelden», mens Tone mener Vengaboys er en «typisk 'ha-det-gøy-låt' som man blir i godt humør av, men som ikke er bra musikk». Musikk som Vengaboys kan altså være fengende på en fest, men det ungdommene hører på hjemme, er en annen type musikk. «Den musikken skal være god» er et utsagn som gikk igjen hos flere av ungdommene jeg snakket med. De skiller dermed populærmusikk i to kategorier, men kategoriene er forenelige i deres praksis, og ungdommene benytter seg av begge to.

Respondentenes følsomhet og åpenhet for ulike genrer i populærkulturen er ikke preget av en negativ holdning til populærkulturen. Bare når denne framstår som kun produsert for å tjene penger, ble den karakterisert som dårlig, men likevel noe de kan høre på. Det antikommersielle prinsippet er altså forankret i en distinksjon mellom ulike populærkulturelle genrer. For de intervjuede ungdommene dreier det seg vel så mye om å kunne orientere seg blant de mange ulike genrene i populærkulturen. God populærkultur, som egner seg når en er hjemme, må være gjennomført og ha helt andre egenskaper enn den populærkulturen som kan være passende i andre sammenhenger. Ungdommene opererer med en distinksjon mellom god og dårlig innad i populærkulturen, der for eksempel visse genrer er så dårlige at de ikke engang er dansbare, og heller ikke egner seg når man bare vil bli underholdt. Ungdommenes kontekstavhengighet viser at de er svært kreative i sitt møte med ulike uttrykk.

Det er altså ikke bare i sin bruk av klær at ungdommen viser kreativitet, men også gjennom musikk. De lager betydninger som passer dem. De interpreterer og omskaper budskapene gitt gjennom høytaleren. De vurderer både visuelle og auditive kulturelle uttrykk og kopler disse til hverdagslige referanser og kontekster. Dette er således i sterk kontrast til Adorno og Horkheimers oppfatning om standardiserte populærkulturelle produkter, og mer i tråd med Fiske, som hevder populærkulturen tilfredsstiller mange differensierte behov (Adorno 2004, Fiske 2001). Meningen individer skaper, er altså ikke strukturert av en industri, men praksisorientert på bakgrunn av konteksten uttrykkene finner sted i. Dermed er ikke populærkulturelle uttrykk ensartede, men fleksible og kan gi grunnlag for flere tolkninger.

Ungdommenes verdier, holdninger og preferanser når det gjelder musikk, tv og film, indikerer at de, i større grad enn når det gjelder klær og litteratur, kombinerer genrer. De veksler mellom dem, selv om de har klare kriterier for kvalitet. De argumenterer for troverdighet og autentisitet, men dette er

ikke overordnet sosiale kriterier og konteksten uttrykket finner sted i, som når det gjelder klær og litteratur. Rangementene viser seg ikke som en monoman distinksjon mellom høy og lav, fordi de gjerne blander det sosiale med det kulturelle. Ungdommens kombinasjoner av ulike populærkulturelle uttrykk kan således framstå som en postmoderne tilstand der strukturen er karakterisert som avdifferensiering, ved at det sosiale blander seg med det estetiske. Mens ungdommen vurderer klesstil og litteratur med modernistiske argumenter som differensierte, med mer eller mindre autonome sfærer og autentiske egenskaper som grunnlag for kvalitet og egne preferanser, er klassifikasjonene og rangeringene respondentene gjør av musikk, tv og film, i større grad preget av differens enn distinksjoner med et klart hierarki.

Postmoderne sensibilitet?

Ungdommen gjør smaksvurderinger og rangeringer, men de følger ikke en tradisjonell dikotomi mellom høy- og lavkultur. Når det gjelder klær og litteratur, kan ungdommene sies å vurdere seg selv og sin smak i forhold til andres smak. De setter klare grenser og grupperer litteratur og de ulike klærne ved å gi ulik status til forskjellige klesstiler og litterære genrer og plassere dem i uforenelige kategorier. De baserer således sine klassifiseringer og distinksjoner på argumenter som har mye til felles med en modernistisk estetikk der autonomi og antikommersialisme er viktige prinsipper for god smak. For tv-programmer, film og musikk har de også disse kriteriene for sine vurderinger, men samtidig vektlegger de konteksten uttrykket foregår i.

På bakgrunn av de samtalene jeg hadde med ungdommene, vil jeg hevde at de har holdninger, gjør statushierarkiseringer og grupperer uttrykkene i uforenelige kategorier som viser at de ikke følger kun en postmoderne sensibilitet der alt flyter og der grenser og klassifiseringer har erodert. Tegn og symboler representerer derimot forskjeller, spenninger og motsetninger. Men ungdommene opererer med en dikotomi for populærkulturen, som bygger på de samme premissene som dikotomien mellom høy- og lavkultur, men denne dikotomien er situasjonsavhengig og ansees derfor ikke som like absolutt som den tradisjonelle dikotomien.

Hvorvidt den økende individualiseringen åpner for større demokratisering i spørsmål om smak, er av stor betydning fordi makten til å bestemme hva som er god og dårlig smak, dermed vil endre karakter. Kanskje vil ulike livsformer og kulturelle preferanser i framtiden leve side om side mer som dialoger enn som distinksjoner?

Noter

1. Med overklasseungdom refereres det her til ungdom som innehar en høy grad av kulturelle ressurser.
2. Begrepet postmoderne sensibilitet er hentet fra Grossberg. Han benytter begrepet i betydningen aktive forbrukere av så vel populærkulturelle som tradisjonelle høykulturelle uttrykk. Begrepet er dessuten knyttet til frigjøringen fra tradisjoner og tolkningsmønstre som formet tidligere generasjoners liv.

Litteratur

- Adorno, T.W. (2004). On popular music. I Frith, S. and Goodwin, A. (red.): *On Record, Rock, Pop and the Written Word*. London, New York: Routledge.
- Bjurström, E. (1997). *Høgt och lågt. Smak och stil i ungdomskulturen*. Umeå: Boréa Bokförlag.
- Bourdieu, P. (1999). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge.
- Fangen, K. (2006). Lite forskning på eliten. *Aftenposten*, 16.05.: 4.
- Fiske, J. (2001). *Understanding Popular Culture*. London, New York: Routledge.
- Giddens, A. (1997). *Modernity and Self-identity. Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- Gripsrud, J. og Hovden, J.F. (2000). Producing a Cultural Elite? A Report on the Social Backgrounds and Cultural Tastes of University Students in Bergen, Norway. I Gripsrud, J. (red.): *Sociology and Aesthetics*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Grossberg, L. (1992). *We gott aget out of this place. Popular conservatism and postmodern culture*. New York: Routledge.
- Huysen, A. (1986). *After the Great Deicide. Modernism, Mass Culture and Postmodernism*. London: Macmillan Press.
- Lash, S. (1990). *Sociology of Postmodernism*. London, New York. Routledge.
- Rosenlund, L. (2000). *Social structures and change. Applying Pierre Bourdieus approach and analytic framework*. Doktorgradsavhandling (sosiologi). Stavanger, Institutt for medie-, kultur- og samfunnsfag: Stavanger University College.
- Schulze, G. (1996). *Die Erlebnisgesellschaft. Kultursoziologie der Gegenwart*. New York, Frankfurt: Campus Verlag.
- Skarpenes, O. (2007). Den legitime kulturens moralske forankring. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 4:531–561.

- Stafseng, O. og Frønes, I. (1987). *Ungdom mot år 2000. Et nordisk og europeisk perspektiv*. Oslo: Gyldendal.
- Willis, P. (2002). *Common Culture. Symbolic Work at Play in the Everyday Cultures of the Young*. Buckingham: Open University Press.
- Ziehe, T. (1986). Inför avmystifiseringen av världen. Ungdom och kulturell modernisering. I Löfgren, M. og Molander, A. (red.): *Postmoderna tider*. Stockholm: Norstedts.

Summary

Distinctions and dialogues:

The postmodern sensibility of upper class youth

The article is an analysis of a youth group's value judgements and rankings with particular focus on such cultural classifications as high and low culture.

The main tendency is that the youth group uses the traditional distinction between high and low culture. At the same time, they use classifications that to a great extent place emphasis on the combination and the dialogue between traditional high and low culture.

For example, their judgements regarding clothes and literature are strongly connected to distinctions where autonomy and anti-commercialism are important principles for good taste, while judgements concerning TV, film and music are to a greater extent influenced by dialogues and combinations of what are traditionally termed high and low cultural expressions.

The article is built upon qualitative interviews with youths from a strong socio-economic background in 2005.